

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 8. Circa sponsalium implendorum obligationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

171 Satis minime est. Quia textus *Cap. unico de Satis minime de sp. impub. in 6.* manifeste constituit differentiam inter sponsalia à parentibus nomine filiorum praesentium, & tacentium contracta, quo casu dicit, valere, si non contradixerint: & inter contracta, filiis absentibus, quo casu dicit, non valere, nisi certiores facti ratificauerint tacite, vel expresse. Ergo in hoc casu ultra taciturnitatem, petit alia expressa, aut tacita signa consensus. Ita Corduba in *sum. qu. 193.* Vega lib. 6. *sum. cap. 31.* Sanchez lib. 1. d. 23. *num. 17.* plures legisperitos ad illam legem asserens huius mentis sectatores.

172 Idem assero. Idem assero legis illius apposita differentia nitens: cuius assignationem, quia quando puer est praesens, & intelligit, quid nomine suo agatur, magis praesumitur si dissentiat, illum reclamaturum, quam dum absens est, quo casu saepe obliuiscitur, vel parum curat, forte existimans, se posse postmodum reclamare, vel nondum consensum praestitisse.

CAPVT VIII.

Circa Sponsalium implendorum obligationem.

DV BIVM XXXIX.

An Sponsaliorum impletio obliget sub lethali piaculo.

173 Nonnulli praemittunt.

CVM de conditionibus ad sponsalia constituenda requisitis egerimus, iam de obligatione ex ipsis confluyente differendum nobis est. Hae autem potest oriri, vel ab extrinseco, vel ab intrinseco ratione praeccepti naturalis obligatis ad fidem seruandam: vel ab extrinseco, & hoc vel ratione coactionis iudicialis, quia Iudex cogit: vel conuentionalis, quia ex partium conuentione poena per fidem frangentem soluenda adiecta est: aut traditae aetate per eundem amittenda. De hisce igitur obligationibus, hoc Capite sermo procedet. In primis autem quaesitum, num sponsalia sub graui culpa obligent?

174 Minime obligant sub culpa lethali. Quia l. 1. *C. de sponsal. dicitur: Alij desponsata, remn- Non obligant sub mortali.* ciare conditioni, & nubere alijs non prohibetur. Vbi Glos. & Cynus, dicunt idem esse secundum ius Canonicum. Sic Gratian. *dub. 27. qu. 1. 2. §. sed aliud, & §. finali.* & tanquam probabile hoc exhibet Abbas, Panormit. *Cap. Requisiuit, de sponsal. num. 3.*

175 Sub mortali obligant. Obligant proculdubio sub lethali piaculo. Quia res est grauis, maximaeque alteri inferitur iniuria, si non impleantur sponsalia. Et quia omnis contractus obligat ex iustitia: sed hic est contractus, facio, vt facias, est enim mutua, ac reciproca obligatio: Ergo obligat ex iustitia, & sub mortali. Ita D. Tho. in 4. *dist. 27. qu. 2. art. 1. ad 2.* Palud. *qu. 1. art. 1. post 3. concl. num. 14.* D. Antonin. 4. *part. tit. 1. cap. 18.* Caiet. in *sum. verb. sponsalia.* Sotus in 4. *dist. 27. qu. 2. art. 5.* Henric.

lib. 1. *cap. 1. §. m. 1.* Moli. *tom. 2. de instr. tract. 2. d. 271.* Sanchez *lib. 1. d. 27. num. 2.* plures asserens.

Hoc mihi certum. Nam *Cap. Desponsata. 176 Cap. De coniug. ali. 27. qu. 2. & Cap. Ex literis. Hae mihi certum.* Supponitur, sponsalia ad sui implementum obligare, Vnde lib. 1. *C. de sponsal. in contrarium adducta iam est per Canones correcta.*

DV BIVM XL.

An Tenetur statim implere, qui sponsalia contraxit, nullo praefixo termino.

TENETUR statim, habita commoda opportunitate, implere. Quia communis sententia habet, emittentem votum, nullo praefixo termino, teneri statim, vbi commodè potuerit, implere; nam per hoc votum dedicat vouens totum vitae suae tempus Deo, ideo tenetur statim implere, ne Deum eo tempore, quo votum differt, defraudet. Hac ratione vtuntur Palud. in 4. *dist. 38. qu. 3. art. 2. concl. 2.* & Syluest. v. *Votum 1. qu. 1. 2.* ad probandum, non satisfacere obligationi promittentem foeminae matrimonium, si ante mortem contrahat; quia promissit toto vitae spatio cum ea coniungere: Ergo in mora, si statim habita opportunitate non impleat, eo quod defraudet sponsam eo tempore. Sic Barthol. à Ledes. *de matrim. dub. 13.*

Non tenetur statim implere. Quia id generale est in omni debito absque diei praefixione: solum enim tenetur debitor à creditore requisitus soluere, vt constat ex *lib. Debitores praesentes. C. de pignoris.* Ergo si in sponsalium contractu dies apposta obligationi non sit, nec alia conditio, non tenetur promissor statim implere; sed tantum requirente eo, cui facta est promissio, tunc verò cum alter petit, tenetur, si commodè potest. Ita Sanchez *lib. 1. d. 28. n. 2.* Palud. in 4. *dist. 38. qu. 3. art. 2. num. 14.* Syluest. *verb. Votum 2. qu. 3.* Angel. v. *Mora, numer. 1.* Nauar. *cap. 17. num. 79.* Manuel. *tom. 2. sum. c. 43. num. 4.* & alij apud Sanchez.

Cum his opinor, adiciens, si conscius alter sponsus, minimèque oblitus, & potens commode petere executionem fidei in sponsalibus datae, non petat ea impleri, tutus est promissor, si verò alter petat impleri, vel si non petat, id promeniat ex obliuione; non erit promissor tutus: sed tenetur statim habita commoda opportunitate implere. Quod maximè pro foeminis annotandum; licet enim expectant sponsalia perfici, saepe non audent id petere, vel non instant ob sponsorum timorem: vnde hi tuti non erunt, quia ea dilatio non est sponsae voluntaria.

PROBL.

Seccio II. Dubia De Sponsalibus 21

DVBIVM XLII.

*An sit cogendus per Iudicem, sponsalium si-
dem servare, qui citra legitimam cau-
sam ea implere recusat.*

Cogendus non est, sed si monitis non ac-
queverit, relinquendus. Quia cum ex-
communicationis metus in virum constantem
cadat, contrahens excommunicatione coac-
tus, inuitus & inualide contrahet. Sic D. Tho.
in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. ad 2. Angel. v. sponsalia, in
4.1. Armilum. 7. Manuel. tom. 1. sum. cap. 244.
num. 1. Vbi limitat, nisi sequatur infamia.

Cogendus est per censuram, si prius moni-
tus, renuati implere. Quia Iudex tenetur ex of-
ficio compellere, ad reddendum unicuique,
quod iuum est, & ex iustitia debitum: sed con-
trahens sponsalia tenetur ex iustitia servare
fidem: Ergo tenetur Iudex illum compellere.
Ita D. Bonaventura in 4. dist. 19. quas. 3. Paludib.
dist. 27. q. 1. art. 2. num. 14. D. Antonin. part. 3. d.
in 1. cap. 18. Petr. de Soto. lib. 18. de matrim. §.
Quoad primum. Philare. de offic. Sacerd. tom. 1. p.
1. d. 1. c. 1. Sanchi. l. 1. d. 29. m. 4.

Idem aliter, nisi attentis circumstantiis
Iudex prudenter arbitretur, ex inuitis nuptiis
gravia mala, scandalaque timeri, vt perpetuas
dissentiones, iurgia inter coniuges, virum, re-
liqua vxore discissurum. Et hoc est quod Cap.
Ex literis, el. 2. de sponsal. dicitur, cogendum
esse, nisi rationabilis causa obstituerit. Quia tunc
Iudex coactionem denegans, actori fauet; vi-
tat enim ipsius graue damnum: vt si petenti
proprium gladium, ad se interficiendum, Iu-
dex denegaret.

DVBIVM XLIII.

*An cogendus sit solus ille, qui sponsalia iu-
ramento confirmauit.*

Solus, qui sponsalia iuramento confirma-
uit per Iudicem cogendus est ad eorum im-
pletionem. Quia Cap. Ex literis, el. 2. de sponsal.
reddens textus huiusmodi coactionis ratio-
nem, ait: Quia contra iuramentum venire, pe-
riculosum est: Ergo supponit lex, solummodo
cogendum esse eum, qui sponsalia iuramento
firmavit. Sic Sotus in 4. dist. 27. quas. 2. a. 3. Vi-
guer. l. institution. cap. 16. §. 7. vers. 7. Barthol.
à Ledes. de matrim. dub. 8. fol. 1229. & dub.
10. Beza in sum. casu 18. Vega libr. 2. sum.
casu 13.

Esti sponsalia iuramento confirmata non
sint, cogendus est promissor ad implendum.
Quia hæc compulsio ratione iniustitiz admi-
ssæ locum habet, quæ quidem siuè sponsalia
iurentur, siue non, committitur. Et quia Ec-
clesia non tantum iuramentum, sed & simpli-
citer promittentem compellit. Ita Glof. ad
Cap. 2. de sponsal. verb. Interpositione. Abbas ibi,
num. 4. Alex. de Neuo. Felin. Andre. Hostienf.
Henric. Rosel. Brunel. Couarr. & alij, quos re-
fert, & sequitur Sanchi. l. 1. d. 29. m. 4.

Cum his opinor, iudicans textum Cap. Ex
literis, non obflare, dum ad coactionem pon-
derat iuramenti religionem; quia narrat facti
contingentiam; non autem eo quod solum
iuramento ius compellendi innitatur.

DVBIVM XLIII.

*An si alter sponsum damnum patiat,ur,
quando alterius culpa matrimonium
non initur, possit ob hoc pena exigi ratione
interesse, in quantum interest.*

Suppono quæstionem procedere non de
pena, quæ verè pena est diminuens pro-
prium patrimonium, hæc enim adiecta spon-
salium contractui, prorsus, est irrita: quare vio-
lans fidem, non tenetur in vtroque foro, eam
soluere. Quia id definitur expressè Cap. Gem-
ma, de sponsal. & l. Titia, 1. 4. ff. de verbo. obligat.
& l. finali, C. de sponsal. Ratio verò est, vt ma-
trimonij libertati consulatur ne timore penæ
soluenda inearat coactè. Crediderim tamen
solummodo venialem esse culpam penam
sponsalibus adicere; quia cum ea minime va-
leat, & idè ad matrimonium non compellat,
res adeò grauis haud videtur. Quæsierim ve-
rò an esto pena vt pena minime valeat, nec
exigi possit: an saltem si alterius sponsum
interfuit, damnumque patiat,ur, possit pena
exigi ratione interesse, in quantum interst,
quando alterius culpa non contrahitur mati-
rimonium?

Potest pena exigi ratione lucri cel-
santis, vel damni emergentis, ubi gratia,
si sponso intererat matrimonium perfici, eo
quod sponsa admodum erat locuples, necità
locupletem inueniet. Quia hoc in casu non
exigitur pena vt pena est. Sic Gloffa licet
dubitans, l. Titia, v. Matrimonia, ff. de verbor.
obligat. Idem videtur tenere Glof. vnica l. 2. ff.
de sponsal. Cardinal. Cap. Gemma, n. 5. q. 4.

Non potest exigi pena ratione lucri cel-
santis vel damni emergentis, nisi sponsus
violans fidem dolo inierit sponsalia, vt alter
sponsus damnum illud patiat,ur. Quia ob so-
lutionem interesse illius timidior redderetur
sponsus, nè à sponsalibus recedat, vnde plene
matrimonij libertas impediatur, quæ fuit ra-
tio prohibendi penam. Et quia Ius solum
concedit arras l. finali C. de sponsal. Ita Ho-
stienf. in sum. tit. de sponsal. §. 1. num. 1. Barthol.
l. Titia, num. 3. Ioan. Andr. Cap. Gemma, num.
7. Anton. num. 8. Anchara. num. 12. Abbas nu-
mer. 11. Henric. num. 6. Rosel. v. sponsalia. num. 7.
Angel. n. 6. Syluest. quas. 8. dicto 2.

Ego autem crediderim posse exigi interesse
consistens in damno emergenti: vt si alter
sponsus ratione sponsalium expensas fecisset,
non autem consistens in lucro cessante, quod
ex matrimonio prouenire debebat. Quia in-
teresse damni non potest species penæ appel-
lari, sed damni reartio: at lucrum cessans non
potest dici propriè lucrum, nam matrimonium
minimè ad illud dirigitur, nec ius ad illud ha-
betur, nisi matrimonio iam contracto. Mecum
Sanchez libr. 2. 30. numer. 15. asserens, hanc
sententiam esse longe probabiliorè, ad tu-
ius

COBAR
eod. Mor
m. III. IV.
E. IV.

180
Cognatus
m. 18.

181
Cognatus
m. 18.

182
Cognatus
m. 18.

183
Cognatus
m. 18.

184
Cognatus
m. 18.

185

186

187

188

189

22 Theologia Moralis Lib. XXIV.

ius robur citat Dynum, Baldum, Alexandrum de Neno, & Præpositum.

DVBIVM XLIV.

Est poena sponsalibus adiecta minimè debeat & nulla sit: At sit solvatur, recipiens teneatur eam restituere.

190

Teneatur restituere.

Teneatur recipiens restituere. Quia promissio illa poenæ est omnino irrita, nullasque vires habet, ut constat ex l. finali C. de sponsal. ibi: *Si cautio poenam stipulationis continens fuerit interposita, ex utraque parte nullas vires habebit.* Ergo si alter solvat, recipiens teneatur restituere. Probo consequentiam: nam cum solvens non gratis donet, sed virtute promissionis poenalis, si transferretur dominum in recipientem, immunis foret à restitutionis onere evaderet: magnas vires ex parte illius haberet promissio: & falsò diceret textus, ex neutra parte vires sortiri. Sicalio simili, nempe in iure comparato à ludentibus pecunia credita, Sotus l. 4. de iust. de iust. quæst. 5. art. 2. Alcoz l. 4. de ludo, cap. 30. Medina l. 1. sum. c. 14. §. 29. Gutier. de iuram. p. 1. c. 33. num. 1. Ludou. Lop. l. 2. de contract. c. 22. Idem equidem dicerent in nostro casu, cum in utroque æquè reddatur irrita promissio iure humano.

191

Non teneatur restituere.

Recipiens minimè restituere tenetur, donec iudice exactus, ad restitutionem condemnatur. Quia iura tantum irritant promissionem illam solvendi poenam, quod est dicere, promittentem minimè teneri solvere: quod utique fatemur, nullo pacto significat dominij translationem in recipientem impediri, eumque inhabilem effici ad retinendū. Cum ergo poenalia sint, minimè sunt ad hoc extendenda. Ita in simili Perez lib. 4. ord. tit. 4. lib. 9. Molina tom. 2. de iust. tract. 2. d. 515. Henriq. lib. 7. c. 35. num. 6. Bannes 2. 2. quæst. 32. art. 7. Vega lib. 3. sum. casu 288. Sanchez lib. 1. d. 31. num. 2. Ludou. Lop. de contr. lib. 1. c. 22.

192

Hanc sententiam probabiliorem indicor, quam roboro ex l. Generaliter 36. ff. de verbis obligator. ubi dicitur, stipulationes turpes nullas esse momenti. At probabilissima sententia habet, esse ad hunc sensum nullius momenti, ut stipulans minimè teneatur solvere: si tamen solverit, recipiens immunis sit à restitutionis obligatione. Et quidem si recte textus perpendantur stipulationem hanc poenalem irritantes, solum denegare immunitatem actionem exigendi poenam promissam, & tutum reddere promittentem à solutione: ut constat ex l. Gemma & l. Titia. Nec mirum esse debet hoc, quia in aliis simile videmus, legatarius enim in minus solemnī testamento relictus, iuxta opinionem Soti lib. 4. de iust. quæst. 5. a. 3. Alcozer. lib. de ludo, c. 2. & aliorum, non tenetur legatum receptum restituere, cum tamen hæres minimè illud solvere teneatur.

DVBIVM XLV.

An poena contractui sponsalium adiecta possit iuramento obligato-rio firmari.

Potest quidem. Quia esto promissio poenæ peccatum sit, eius tamen impletio non esset contra bonos mores naturales, cum omni culpa vacet, ut constat; nam quamvis promittere poenam, prohibetur sit, solvere tamen nullibi prohibetur. Ergo iuramentum illud confirmat sponsalium contractum, & obligat. Certè promittens mulieri nummos, ut copiam sui corporis faciat, peccat utique tanquam ad malum inducens: si iuravit solvere, tenebitur iuramentum servare; quia solvere, peccatum non est, & iuramentum, quod absque peccato servari potest, obligat. Cap. cum contingat, de iur. iur. Ergo idem dicendum est de promissione poenæ. Sic Alex. de Neno ad cap. Gemma, de sponsal. num. 10. Corneus conf. 294. Humbert. resperit. a. h. Sacramen. puber. num. 133. Tabien. v. sponsalia. quæst. 8. num. 9. Armil. ibi. num. 11. Molina to. 1. de iust. tract. 2. d. 151. Hanc sententiam satis esse probabilem Sanchez citandus affirmat.

Minimè potest iuramento obfirmari. Quia talis promissio poenæ interdicitur ab publicam utilitatem: nam ratio prohibitionis est ob matrimonij libertatem l. finali. C. de sponsal. ibi: *Cum in contrahendis nuptiis libera potestas esse debeat.* Ergo quod geritur contra eam præscriptionem culpabiliter plane, haud potest iuramento confirmari. Cap. Gemma. de sponsal. ibi: *Et ideo talis stipulatio propter poenam interpositionem sit merito improbanda: id est tanquam improba damnanda; non enim dixit negative: Non est probanda; sed privative: Maritus est improbanda.* Si enim negativè dixisset posset dici solum denegare illi assistentiam, & actionem in foro externo; cum autem dixerit privativè improbandam esse, manifestè significat, tanquam improbam condemnandam, inique illi resistere, tanquam bonis moribus adversa. Ita Sanchez lib. 1. d. 32. n. 2. citans plurimos Iuriconsultos, nempe Bartolum, Angelum, Cumanum, Alciatum, Antonium, Alexan. Neno Præpositum, Antonium Gomez, & alios.

Quibus adhaereo, quia non tantum ea promissio culpa est, sed etiam solvere poenam promissam, quamvis enim tradere pecuniam illam promissam gratuita donatione, culpa vacaret: at culpa non vacat, dum traditur virtute promissionis illius: est enim approbare promissionem, cui utrumque ius illam improbandum, resistit, & matrimonij libertati adversatur. Cæterū promissio illa solvendi mercedem debitam pro usu corporis venali, bona est, & actus iustitiae: & si aliquam malitiam habeat, ea est omnino extrinseca, ratione inductionis ad malum, qua nullo modo solutio vestitur. At vero promissio solvendi poenam, est omnino illicita contra matrimonij libertatem.

DVBIVM

Sectio II. Dubia de Sponsalibus. 23

DVBIVM XLVI.

An Arrha amittenda per frangentem sponsalia, possit, in eorum contractu apponi in qualibet quantitate.

¹⁹⁶ Arrha tripliciter usurpatur. Primo pro quadam donatione, quam vir facit uxori in dotis premium. Secundo pro donatione propter nuptias. Tertio pro pignore, quod in sponsalibus traditur in signum complendi matrimonium, quod vulgo appellamus: *Dar sennal*. Sicut in aliis contractibus dum inter spartes convenit de ipsis perficiendis, solet aliquod in signum, & pignus tradi perficiendi contractum & in hac acceptione in hoc & sequentibus quaestionibus *Arrha* nomen usurpo: nam de Arrhis iuxta primam, & secundam acceptionem postmodum lib. 15. disputabo. Moneo autem, necessarium esse, dum traduntur Arrhae, ut expresse dicatur, dari in futuri matrimonij signum: nam simpliciter traditae, sponsalitia largitas reputantur: ut apte annotat Ant. Gom. lib. 50. *Tauri*, num. 12. Certum est, licitum esse, arrhas apponere amittendas per sponsalium fidei violationem. *Arrbis*, & *l. finali C. de sponsal. & lib. 1. tit. 11. part. 4. & lib. 84. tit. 18. part. 3.* Rationes autem, cur poena interdicitur, non autem arrhae, variis assignantur; sed frequentior ea est: quia cum poena non statim tradatur, sed promittatur in futurum, facile, & incaute in magna quantitate promittitur: arrha autem cum re ipsa tradi debeat in sponsalium contractum in minori quantitate, ac maturiori consilio traditur: nec tantis suberit timor amittendi arrhas iam traditas, quantus solvendi poenam promissam.

¹⁹⁷ Hoc praemisso quaesierim, num arrhae possint, in quavis quantitate constitui? Minime possunt, nec valent, quando tanta sunt ut contrahentium qualitate attenta, verisimile sit fore, ut timore arrhas amittendi, matrimonium a tradente incutatur. Quia ideo excluditur, ne matrimonij obstat libertati: Ergo ubi arrhae tantae sunt, ut idem efficiant, similiter excluduntur. Sic Ioan. Andr. *C. Gemma, de sponsal. numer. 9.* Abbas num. 8. Henric. num. 9. Alex. de Nevo num. 15. Rosel. verb. *sponsalia*, num. 7. Angel. ibi, num. 12. Sylvest. quest. 9. dicto 2. Brunel. de sponsal. concl. 16. num. 4.

¹⁹⁸ Possunt arrhae in quacumque quantitate apponi. Quia leges permittentes arrhas genericè, ac indistinctè loquuntur: respicientes scilicet ad ea quae frequentius accidunt, *l. Nam ad ea. ff. de legib.* & cum frequentius accidat, modicas tradi arrhas, eas absolute admiscere: nec quia in quodam speciali casu magnas tradi contingat, nova lex eas irritas est constituenda; lex enim cessante ratione in particulari minime cessat. Ita Ludou. Lop. part. 2. instr. de matrim. cap. 16. Sanch. lib. 1. d. 35. num. 9. citans Hostiensium, Cardin. Bald. Angel. Iason. Gregor. Lop. Manue. & alios, Tabie. verb. *sponsal. ques. 8. num. 9.* Couar. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 7. num. 9.

¹⁹⁹ Hoc verius existimo asserens, adhuc non militare eandem rationem in magnis arrhis,

DVBIVM XLVII.

An Arrha sint, necessario in quantitate numerata constituenda.

²⁰⁰ Arrhae non possunt in specie, verbi gratia in fundo constitui, sed in quantitate numerata sunt constituendae. Quia lex finalis *C. de sponsal.* permittens arrhas, de ipsis in quantitate numerata constitutis loquitur, ceteraque annullat poenas. Et quia exigitur, ut arrhae corporaliter tradantur: dicit enim lex, *Accipiat*, & ut duplicari possint, cum alius in duplum teneatur: quae arrhis in specie constitutis competere minime possunt. *l. L. Titius §. Impuberum. ff. de legat. 2.* Sic Barthol. *l. Titia*, num. 10. Anton. *Cap. Gemma* num. 8. Anchara. num. 10. Abbas num. 8. Nevo num. 26. Rosel. verb. *sponsalia*, num. 7. Suar. lib. 3. fori tit. De las arrhas lib. 1.

Arrhae possunt in specie constitui, nec necessario debent in quantitate numerata assignari. Quia leges permittentes arrhas indistinctè loquuntur, *Lex 84. tit. 18. part. 3.* expresse approbat arrhas in specie constitutas. Et quidem apte tradi potest fundi possessio pro arrhis datis, sicut traditur, dum venditur. Ita Sanch. lib. 1. d. 35. num. 12. Ludou. Lop. part. 2. instr. de matr. c. 36. Couar. 4. decretal. p. 2. c. 3. §. 7. num. 7. Sylvest. verb. *sponsalia*, ques. 9. dicto 3. Angelus ibi, n. 13. & ex Iurisperitis multi citati a Sanchez.

²⁰¹ Hoc verius reor, quia potest etiam tradi fundi possessio, si per clausulam constituti tradens, constituat se alterius nomine possidere. Potest etiam duplicari, si matrimonio non secuto, reddatur fundus, & eius aestimatio.

DVBIVM XLVIII.

An possint, Arrha utrinque constitui, altero tradente certam earum quantitatē, & altero similiter Arrhas reddente.

²⁰² Non possunt. Quia si arrhae utrinque constituentur, nihil re vera dari videtur. *l. Qui Non possunt sic, 55. ff. de solut. ibi: Non alienatur nummi, qui sic dantur, ut recipiantur.* Sic Barth. *l. Titia*, n. 9. ff. de obligat. Anto. *Cap. Gemma, de sponsal. num. 8.* Abbas num. 8. Nevo num. 25. Rosel. verb. *sponsalia* num. 7. Angel. num. 13. Sylvest. ques. 9. dicto 3. & alij. Communis est, & valde probabilis sententia, Thoma Sanctio asserente.

²⁰⁴ Possunt omnino. Quia leges absolute permittunt arrhas, nec in vanum est haec mutua traditio: dans enim arrhas perdit, quas dedit, & restituit, quas accepit, si per ipsum stet, quominus coniugium celebretur. Ita Sanchez *l. 1. d. 35. num. 14.* Gregor. Lop. lib. 84. tit. 18. part. 3. verb. *Tal vinna*. Couar. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 7.

24 Theologia Moralis Lib. XXIV.

§. 7. num. 7. Speculat. tit. de sponsal. nu. 1. Cynus l. finali. quæst. 6. C. de sponsal. Bald. ibi. nu. 7. Salic. num. 8. Paul. l. Titia num. 4. Iason ibi. numer. 31. Aretin. numer. 8. Cuman. numer. 8. Alciat. numer. 15.

205 Cum his opinor, quia huius sententiæ fundamentum contraria corrumpit nitens illa lege Qui. Sic. Nam ea lex procedit, quando dans aliquid tantundem recipit pure, ita ut nullo casu teneatur reddere: At qui recipit arrhas, & tradit, tenetur tantundem arrharum reddere, & suas amittit, si culpabiliter refiliat.

DVBIVM XLIX.

An qui fide sponsalium sua culpa violat teneatur, in foro conscientie arrhas recipere, & penam quadrupli conventionalem restituere.

206 Dup. l. em. A ltera est pœna legalis imposita l. finali. C. de sponsal. ut recipiens arrhas si iniuste à sponsalibus refiliat, teneatur & ipsas, & duplum reddere. Est altera pœna conventionalis, quando inter contrahentes conventum est, ut resiliens teneatur quadruplum arrharum solvere. Et quidem pœnam dupli minimè deberi ante Iudicis sententiam, apertum est; quia est pœna lege imposita, quæ iuxta omnes sententiam Iudicis desiderat: sed solum tenetur hic arrhas receptas restituere; id enim pœna non est, sed conditio naturæ contractus annexa. De pœna autem conventionali mea quæstio procedit, num violans sponsalium fidem teneatur eam simul cum arrhis restituere in foro conscientie ante Iudicis sententiam?

207 Tenetur restituere penam conventionalem ante sententiam. Tenetur quidem. Quia perinde est, ac si condemnatio intervenisset, cum pacto se sponsi obligarint ad illam pœnam soluendum, & nil tam naturale sit, ac pacta servari, l. ff. de pactis. Sic Palud. in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 2. num. 13. Navarra lib. 3. de restit. cap. 2. dub. 10. num. 274. Felin. cap. 1. de constitut. num. 46. Deci. in 1. lectura, num. 73. Menchaca lib. 1. controuers. c. 7. num. 21.

208 Non tenetur. Quia intentio contrahentium, & eas pœnas constituentium, quando aliud expressis verbis non exprimunt in contractu, ea est, ut per tales pœnas compelli possint ad fidem seruandam, & ad eas, secuta condemnatione, teneatur: eorum enim intentio in dubio iuxta iuris communis pœnam imponentis præscriptum, intelligenda est; nam actus præsumitur factus secundum propriam eius naturam, ut latè Menoch. de presumption. lib. 6. præsump. 10. Ità Adrian. quodlib. 6. art. 1. corol. 3. Ledesma 2. part. 4. q. 18. art. 3. Victor. quem refert, & sequitur Ludou. Lop. l. 1. de contract. c. 31. Palaci. l. 4. de contract. c. 5. Nauar. sum. Hisp. c. 23. n. 68. lat. n. 67.

209 Huius sententiæ. Magis mihi sententiæ hæc aridet; quia non video, qua ratione probetur perinde esse, ac si condemnatio intervenisset, cum pacto se obligant contrahentes ad soluendam pœnam illam; quia pactum soluendi illam pœnam intelligitur, secuta condemnatione.

DVBIVM L.

An in contractu sponsalium possint, pignora intervenire.

210 S Cio, posse intervenire fideiussores pro securitate matrimonij contrahendi; quia nullo iure id prohibetur. Num possint intervenire pignora? Minimè quidem. Quia l. finali, C. de sponsal. reiciit omnis pœna demptis arrhis. Sic Anton. Cap. Gemma, de sponsal. nu. 9. Abbas ibi, num. 10. Præpos. num. 14. Rosel. verb. sponsalia num. 7. Angel. ibi. num. 15. Syluest. q. 8. dicto 3. Brunel. de sponsal. concl. 16. num. 7.

Possunt pignora intervenire. Quia hæc arrha vocantur l. 1. C. si rector. iuncta Glof. v. Pignora. Et quia traduntur loco arrharum. Ita speculat. tit. de sponsal. §. Primo igitur, numer. 4. Archidia. 30. quæst. 2. c. 1. Azo. in sum. de sponsal. num. 12. Hostiensis. tit. de sponsal. §. 1. & Cap. Gemma, ad verbum illud: Propter penam interpositionem. Innocent. ibi, num. vni. Ioan. Andr. num. 7. Cardin. num. 3. quæst. 1. Neuo num. 30. Federic. conf. 149. & alij.

Vnam, & alteram sententiam probabilem esse reor. At ego crediderim, minimè posse pignora intervenire, si præcedat stipulatio pœnæ & pignora tradantur decus arrharum stipulatione præcedente. Ratio est, quia cum principale non valet, corrumpit accessorium, quod eius naturam sequitur. Reg. Accessorium 42. de regul. iuris in 6. Ergo cum pœna non valeat, arrhæ autem admittantur, pignora arrhis accessoria valida erunt, exclusis iis, dum pœnæ accedunt. In dubio autem, quando traduntur pignora, nulla præcedente pœnæ stipulatione, valent, licet nulla mentio arrharum fiat, quia censetur ea pro arrhis tradi. Nec admitto limitationem Anchar. & Barto. dicentium, valere pignora, dum traduntur in quantitate, secus si in specie; nam similem arrharum limitationem superius reprobavi. Mecum Sanchez libr. 1. d. 38. num. 4.

DVBIVM LI.

An valeat, pactum in sponsalibus adiectum, ut vir teneatur in certo oppido moram trahere cum uxore.

211 Non valet. Quia l. Titio certum, 70. §. Titio centum et 2. ff. de condit. & demonstr. dicitur: Titio centum relicta sunt ita ut ad monumento meo non recedat, vel ut in illa Ciuitate domicilium habeat: potest dici, non esse locum cautionis, per quam ius libertatis infringitur. Ex quo textu constat, non valere conditionem legato adiectam, ut teneatur legatarius in certo loco habitare, eo quod quandam seruitutis speciem contineat: & proinde legatum, reiecta conditione, deberi: Ergo similiter eadem conditio ab sponsalibus reicietur. Sic Neuo cap. 1. nu. 9. de coniug. lepro. Couar. 4. Decretal. p. 2. c. 7.

Sectio II. Dubia de Sponsalibus. 25

cap. 7. m. s. Anton. Gomez 2. variat. cap. 10. num. 24. Ludou. Lop. par. 2. instruct. de matrim. cap. 24. & alij.

141. Valer illud pactum, & vir tenetur eam fidei servare. Quia sicut in rei suae traditione potest quilibet pactum interponere, Cap. Perum de conditio apposi. Ita in traditione sui per matrimonium. Et quia Cap. Gemma de sponsal. & l. Titia ff. de verb. oblig. Sola poena in matrimonio coniungendo, vel dissolvendo interposita prohibetur, eo quod matrimonij obsequium libetati: sed haec poena seu conditio est potius in matrimonij favorem, ut conservetur indivisa vita, & cohabitatio inter coniuges. Ita Hostiens. tit. de coniug. seruo. num. 5. Rosel. verb. l. cor. num. 3. Angel. ibi, num. 6. Sylvest. quae. 8. Tabie. quae. 2. num. 3. Armil. num. 6. Vilalob. in communib. l. v. numer. 1. 5. Navar. c. 14. n. 10. Manu. 10. l. 1. num. c. 15. n. 2. Ludou. Lop. p. 1. instruct. c. 54. Sanch. l. 1. d. 40. n. 2.

145. Eiusdem sum mentis, ratus legem Titio centum, reprobantem conditionem habitandi in certo loco, intelligendam esse, dum ea conditio vana est, & in nullius favorem cedens. At pactum hoc sponsalium adiectum contractui, credit in maximum uxoris favorem, ne patria delecta, inter extraneos vitam gerere teneatur.

CAPVT VIII.

Circa dissolutionem Sponsalium per Religionis ingressum, votum Castitatis simplex ac Sacri Ordinis receptionem.

DVBIVM LII.

An per Religionis ingressum, professione non secuta, dissolvantur sponsalia.

146. Non dissolvantur.

Sponsalia dirimuntur ob Religionis ingressum, si professio non sequatur: quare si novitatus tempore sponsus Religionem deserat, tenetur utrumque fidem sponsalium servare. Quia ingrediens non statim iure suo cedere videtur, sed sub ea conditione, si professus fuerit, cum experiendi gratia ingrediatur, an sibi expedit, sponsalia perficere, vel potius Religionem profiteri. Sic D. Tho. in 4. dist. 27. quae. 2. art. 3. ad 1. Tabie. v. sponsalia, qu. 9. n. 10. dum asserunt, sponsalia dirimi per Religionis ingressum, quia est mors spiritualis: quam tamen solam professionem esse, constat: expresse Durand. in 4. dist. 27. q. 3. a. 3. Palud. ibi, q. 1. a. 3. casu 5. n. 23. Celsa. q. 1. Viguer. l. institut. c. 16. §. 7. vers. 7. Petr. de Ledel. de matrim. q. 43. a. 3. dub. 2.

147. Dissolvantur sponsalia per Religionis ingressum.

Dissolvantur sponsalia per solum Religionis ingressum, etiam professione non secuta: ac proinde sponsus alter manens in saeculo potest aliud matrimonium inire. Quia eo ipso, quod quis Religionem ingreditur, satis declarat, se sponsalibus renunciare: Ergo manens in saeculo ab obligatione eximitur fidei servandae. E. scilicet. Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

uanda priori contractui. Et quia ea persona mutatio notabilis est; magno enim dedecori feminae tribueretur, si illi, qui Monachus fuit, nubat: & contra viro, si duceret Monialem. Ita Sanch. l. 1. d. 42. n. 2. Angel. v. sponsalia, n. 22. Sylvest. ibi, q. 10. casu 2. Navar. c. 22. Hispan. n. 23. Latine n. 26. casu 2. Sotus in 4. dist. 27. q. 2. a. 5. Cordu. sum. q. 136. pun. 1. Henric. l. 11. c. 14. n. 3. Mann. 10. 1. sum. c. 245. n. 1. Vega lib. 3. sum. casu. 423. & alij.

Hos se quor. Quia existimo, sic se habere novitatum & professionem, sicut sponsalia & matrimonium: ille enim dispositio est, & via ad professionem: haec autem ad matrimonium: Ergo sicut professio dirimit matrimonium ratum Cap. ex publico, de convers. coniuga. ita novitatus sponsalia dissolvit.

218.

Hos sequuntur Doctores.

DVBIVM LIII.

An per ingressum Religionis, professione non secuta, dissolvantur sponsalia ex parte utriusque sponsi.

Non dissolvuntur ex parte utriusque, sed solum ex parte manentis in saeculo: quare si ingrediens habitum deserat, liberum erit manenti in saeculo, matrimonium perficere: sicut sponsi fornicationem non omnino sponsalia dirimuntur, sed solum ex parte innocentis. Quia quamvis ingrediens cedat iuri suo, manens in saeculo minime cedit. Sic Petr. de Ledel. de matrim. q. 43. a. 3. dub. 2. Henric. lib. 11. c. 14. n. 3. Manuel. 10. 1. sum. p. 2. l. 2. c. 1. addentes, Nisi manens in saeculo iam alia sponsalia contraxisset: tunc enim videretur iuri suo pariter cedere.

219.

Non dissolvuntur ex parte utriusque.

Ex parte utriusque dissolvuntur, quando sponsus bona fide Religionem ingreditur, ut communiter fit: sed si dolose, & animo statim exeundi: fraus enim nemini patrocinari debet. Cap. ex tenore, de rescript. Quare sicut manens in saeculo potest libere aliud inire matrimonium: ita similiter novitatus ille, si Religionem deserat. Quia quamvis expressum non inveniatur, ut novitatus omnino sponsalia dissolvatur, sicut de professione respectu matrimonij rati invenitur: at ex quadam proportionem, & similitudine duci potest argumentum; ut sicut per professionem, per quam consummatur aliquis Religiosus efficitur dissolvitur omnino matrimonium ratum, sponsalia consummansita per novitatum, qui initium quoddam est professionis, & per quem novitatus iniciatur (ut ita dicam) sit Religiosus, dirimantur omnino sponsalia, quae matrimonij sunt initium. Ita Vival. candelab. de sponsal. cap. 5. num. 40. Navar. cap. 22. num. 26. Sotus in 4. dist. 27. qu. 2. a. 5. Cordu. sum. quae. 136. pun. 1. Barthol. de Ledel. de matrim. dub. 13. casu 1. Vega l. 1. sum. casu 323. Sanch. l. 1. d. 41. n. 5. asserens Neotericos doctissimos hanc sententiam tenere.

220.

Ex parte utriusque dissolvuntur.

Primam sententiam probabilissimam esse reor, & probabilissimam plane secundam, & anceps diu haxens, cui subscribere potius secundam elegi. Quia votum Religionis dirimitur per ingressum bona fide animo permanendi, ita ut si votum egrediatur experiens, eum statim sibi non conue

221.

Secundam eligo sententiam.

COBAR
eod. More
m. III. IV.
E. IV.